

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Aro, Tuija

Title: Oppimisvaikeudet eivät ole lastentauteja

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Aro, T. Oppimisvaikeudet eivät ole lastentauteja. Ruusupuiston uutiset, (4).
<https://peda.net/jyu/ruusupuisto/uutisarkisto/4-2017/2/oppimisvaikeudet>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Oppimisvaikeudet eivät ole lastentauteja

Oppimisvaikeudet jatkuvat monilla läpi elämän. Ne vaikeuttavat opiskelua ja työllistymistä sekä ovat riski psyykkiselle hyvinvoinnille. Tutkimustieto ei vielä kerro, miksi joillakin oppimisvaikeudet jatkuvat aikuisuuteen tai miksi jotkut kärsivät heikosta itsetunnosta ja psyykkisistä ongelmista, mutta toiset eivät. Tutkijoiden rakentaessa ennustemalleja ja etsiessä geenejä lasten ja nuorten parissa työskentelevien tulee panostaa tuen antamiseen, sillä lapsen saama tuki

vaikuttaa taidon kehittymiseen ja vaikeuteen sopeutumiseen.

Oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan hitautta lukemisen, kirjoittamisen tai matematiikan taitojen oppimisessa opetuksesta ja yleisestä kykytasosta riippumatta. Toisinaan sen alle sijoitetaan myös esimerkiksi visuaalisen hahmottamisen, tarkkaavuuden ja toiminnanohjauksen ja motorisen oppimisen vaikeudet. Tarkkaa tietoa vaikeuksien esiintyvyydestä Suomessa ei ole, mutta arviot liikkuvat 5–10 prosentin välillä. Vaikka huomioitaisiin vain lukemisen ja matematiikan oppimisvaikeudet, jokaisella koululuokalla on hyvin todennäköisesti vähintään yksi oppilas, jolla on oppimisvaikeus. Niinpä jokaisen opettajan on tunnistettava ja osattava tukea oppilaita, joilla on oppimisvaikeuksia.

Lukutaito jaetaan yleensä tekniseen lukutaitoon ja luetun ymmärtämiseen. Teknisellä lukutaidolla tarkoitetaan virheetöntä ja sujuvaa sanantunnistamisen taitoa. Sitä pidetään ymmärtävän lukemisen oppimiselle tarpeellisena, mutta ei vielä riittävänä edellytyksenä. Suomen kielellä lukemaan opettelevat oppivat yleensä lukemaan sanoja oikein, ja lukivaikeus ilmeneekin meillä lähinnä hitaana lukemisena. Matematiikan oppimisvaikeudella tarkoitetaan sitä, että opetuksesta ja harjoittelusta huolimatta lapselle on poikkeuksellisen työlästä oppia peruslaskutaitoja. Lapset, joilla on oppimisvaikeuksia, joutuvat tekemään ikäkavereitaan enemmän töitä oppiakseen. Heille koulunkäynti voi olla hyvinkin raskasta.

Tuen perustana varhainen tunnistaminen ja jatkuva arviointi

Oppimisvaikeuksien taustalla ovat neurobiologiset syyt, joissa perimällä on keskeinen merkitys. Vaikka vaikeudet ovatkin suvuittain kulkevia ja monia niihin liittyviä geenejä on tunnistettu, emme vielä täysin tunne vaikeuksien syitä. Tiedämme kuitenkin, että hyvä opetus ja lapsen saama tuki vaikuttavat taidon kehittymiseen. Keskeistä on tunnistaa tukea tarvitsevat lapset mahdollisimman varhain. Vaikka oppimisvaikeus ilmenee lukemisen tai matematiikan taidon oppimisessa, voidaan siitä nähdä ennusmerkkejä jo ennen taidon opettelu. Lukeminen on kielellinen taito, joten kielenkehityksen hitauteen ja lievempiinkin vaikeuksiin on hyvä kiinnittää huomiota jo ennen kouluikä. Tällaisia ovat esimerkiksi vaikeus oppia numeroiden, viikonpäivien tai värien nimiä sekä myöhemmin kiinnostumattomuus kirjaimia kohtaan tai vaikeus muistaa kirjainta vastaavia äänneitä tai kirjainten nimiä.

Suomessa on käytössä kolmiportaisen tuen malli, jonka mukaan lapsi voi saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Olennaista on tuen suunnitelmallisuus, joustavuus ja jatkuvuus.

Kaiken tuen – samoin kuin opetuksen yleensä – tulee pohjata tutkimukseen perustuvaan ymmärrykseen taidon tavanomaisesta kehityksestä ja vaikeuksien luonteesta. Tuen suunnittelun lähtökohtana tulee olla tieto siitä, mitä lapsi osaa ja mikä on hänelle vaikeaa. Tukea ei voi siis suunnitella opetussuunnitelman pohjalta, vaan lapsen on saatava harjoitusta niissä taidoissa tai osataidoissa, joissa hänellä on vaikeuksia. Tuen suunnittelun ja toteutuksen tulee kulkea käsikädessä arvioinnin kanssa siten, että oppilaan edistymistä arvioidaan toistuvasti ja tuki kohdistetaan aina uudelleen tehtyjen havaintojen perusteella.

Aikuisten tuettava lasten itsetuntemusta ja myönteistä minäkäsitystä

Vaikka oppimisvaikeudet on tunnettu ja niitä on tutkittu vuosikymmenien ajan, meillä on vielä varsin vähän tietoa siitä, mitä kuuluu aikuisille, joilla on lapsena ollut oppimisvaikeuksia. Tutkimukset ovat osoittaneet, että monilla vaikeudet jatkuvat aikuisuuteen, mutta kaikilla näin ei käy. Vielä emme tiedä, mitkä tekijät ovat yhteydessä vaikeuden helpottamiseen. Olennaista kuitenkin on, että vain harvasta lapsena hitaasta lukijasta tulee aikuisena täysin sujuva lukija. Vaikeudella on siis merkitystä läpi opintojen ja osalle varmasti vielä työelämässäänkin. Tiedämme myös, että monet kokevat olevansa huonompia tai tyhempinä kuin ikätoverinsa ja kärsivät heikosta itsetunnosta, ja osalla on vakaviakin psyykkisiä ongelmia sekä vaikeuksia suorittaa ammattitutkintoa ja työllistyä. Niinpä lasta ja nuorta lähellä olevien aikuisten tulee auttaa oppilaita hyväksymään vaikeutensa ja elämään sen kanssa itseään arvostaen. Tällaista tukea tarvitaan peruskoulun jälkeisissäkin opinnoissa sekä nuorille aikuisille suunnatuissa opinto- ja työllistymispalveluissa. Lapsen ja nuoren on helpompi ylläpitää myönteistä minäkuvaa, jos hän tunnistaa vahvuutensa ja vaikeutensa, joten tieto vaikeuden luonteesta ja usko mahdollisuuteen saada apua ovat tärkeitä. Työskentely ja oppiminen onnistuvat paremmin, jos oppijalla on ymmärrystä vaikeissa oppimistilanteissa heräävistä ajatuksistaan ja tunteistaan ja niiden vaikutuksesta omaan työskentelyyn. Jotta aikuinen osaisi olla lapsen tai nuoren tukena, hänen on osattava kuunnella tämän kokemuksia vaikeuksistaan ja niiden merkityksestä juuri hänelle.

Tuija Aro

Tuija Aro toimii yliopistonlehtorina [Psykologian laitoksella](#) Jyväskylän yliopistossa opettaen erityisesti psykologian ammattikäytännön kursseja. Aiemmin hän työskenteli Niilo Mäki Instituutissa ja oli mukana useissa lapsen kehitykseen ja erityisesti oppimisvaikeuksiin liittyvissä kehittämis- ja tutkimushankkeissa. Hän on toimittanut useita oppimisvaikeutta ja kielenkehitystä käsitteleviä kirjoja yhdessä muiden tutkijoiden kanssa. Hän työskentelee myös neuropsykologina ja psykoterapeuttina lasten parissa sekä työnohjaajana. Hänen tutkimustyönsä on kattanut erilaisia kehityspsykologisia teemoja liittyen mm. oppimisen ongelmiin eri ikävaiheissa, kielenkehitykseen, itsesääätelytaitoihin ja minäpystyvyyteen.

Lisätietoa aiheesta löytyy mm. osoitteista:

<https://www.nmi.fi/fi>

www.lukimat.fi/

<https://www.valteri.fi/>